

NOTA METODOLOGICZNA

BADANIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO MIASTA I POTENCJAŁU WSPÓŁPRACY

ZAŁOŻENIA

Zgodnie z zapisami Regulaminu naboru i wyboru wniosków w ramach Programu „Rozwój lokalny”, do diagnozy problemów i potencjałów rozwojowych zaleca się wykorzystanie narzędzi opracowanych przez Związek Miast Polskich. Zaproponowane narzędzie ankietowe jest jednym z nich.

W scenariuszu wywiadu grupowego uwzględniono oczekiwania związane z naborem wniosków:

- W pkt. V.A. Regulaminu wskazuje się szeroko pojęte obszary problemowe do jakich powinni odnieść się Wnioskodawcy, m.in. w zakresie ochrony środowiska, energii, MŚP, biznesu, edukacji, warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, zdrowia, transportu.
- W pkt. V.B. Regulaminu podkreśla konieczność odniesienia się m.in. do podziału zadań pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu, przepływu informacji, standardów działań instytucji publicznych, dialogu między instytucjami publicznymi a mieszkańcami i innymi grupami lokalnych interesariuszy.

Na wszystkie powyższe elementy odpowiada zaproponowane narzędzie. Rozmowa z lokalnymi liderami – przedstawicielami instytucji publicznych (kadra zarządzająca) odpowiedzialnych za realizację polityk oraz przedstawicielami strony społecznej, pozarządowej – pozwala zidentyfikować kluczowe potencjały i problemy rozwojowe, jak i wyzwania w zakresie współpracy, partnerstwa i realizacji zadań publicznych.

Zgodnie z Regulaminem wśród działań kwalifikowanych wyróżnia się działania o charakterze nieinwestycyjnym takie jak programy wsparcia w danym obszarze problemowym czy działania na rzecz usprawnienia i podniesienia standardów działania samorządów lokalnych (np. lepszej koordynacji działań między instytucjami publicznymi), budowania zaufania obywateli do instytucji publicznych (np. angażowanie odpowiednie zaangażowane strony w procesy decyzyjne). Zaproponowane narzędzie wywiadu uwzględnia te kwestie. Zatem wyniki wywiadu mogą być przyczynkiem do tworzenia odpowiednich narzędzi wdrożeniowo-naprawczych.

Dzięki badaniu władze będą miały punkt wyjścia do dyskusji ze społecznością lokalną na temat *Nowej Ścieżki Rozwoju*. Zebrany materiał będzie inspiracją do prowadzenia warsztatów metodą GROW. Dzięki identyfikacji powiązań i sieci współpracy w mieście, badanie pozwoli również zidentyfikować potencjał instytucjonalny, co będzie przydatne w przygotowaniu Programu Rozwoju Instytucjonalnego.

Z wniosków skorzystają także instytucje miejskie. Osoby kierujące nimi będą miały okazję uświadomić sobie, na jaki rodzaj współpracy mogą liczyć ze strony innych instytucji w mieście. Spotkanie badawcze będzie także okazją do bliższego poznania liderów miejskich. Niektóre informacje zawarte we wnioskach mogą być także ważną informacją dla lokalnych przedsiębiorców chcących aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym miasta.

Wyniki zaproponowanego narzędzia badawczego powinny być uzupełnione o dane zastane (wyniki analiz statystycznych z MRL, GUS, statystyki prowadzone przez gminę i jej jednostki, itp.), co będzie służyć pełniejszej diagnostyce problemów i zjawisk.

Scenariusz wywiadu może być wykorzystany przez miasto w zależności od potrzeb, np. w procesie programowania strategii, lokalnych programów rozwojowych, na potrzeby aplikowania o dofinansowanie projektów ze środków europejskich. Poruszana w wywiadzie grupowym problematyka jest jednym z filarów rozwojowych terytoriów.

CEL BADANIA

Rozpoznanie opinii lokalnych liderów na temat kierunków rozwoju miasta oraz zidentyfikowanie potencjału współpracy różnych środowisk między sobą oraz między środowiskami a miastem.

ADRESAT

Władze samorządowe i podległe im jednostki organizacyjne.

NARZĘDZIE BADAWCZE

Scenariusz wywiadu grupowego z lokalnymi liderami.

STRUKTURA NARZĘDZIA I ANALIZA WYNIKÓW

Scenariusz wywiadu grupowego jest skondensowany ilościowo i jakościowo – tzn. wyczerpuje problematykę w każdym obszarze/ module, dostosowany liczbą pytań do warunków jego realizacji. Scenariusz składa się z 14 pytań zasadniczych i 26 pytań pomocniczych oraz fakultatywnego 1 pytania zasadniczego i 8 pytań uszczegółwiających.

Scenariusz wywiadu stanowi zestaw pytań zasadniczych, które należy poruszyć w badaniu. Ich kolejność stanowi ciąg logiczny. W części/module I wywiad rozpoczyna się od pytań wprowadzających, dotyczących wyobrażeń o mieście, komfortu życia. W dalszej kolejności rozmowa o mieście jest bardziej skonkretyzowana – zadawane są pytania służące identyfikacji potencjałów i problemów w mieście, które należy rozwiązać (definiowanie niezbędnych zmian).

Celem części/modułu II jest poznanie jak w zaproponowane kierunki zmian mogą włączyć się instytucje publiczne, społeczne i mieszkańcy, jakie posiadają zasoby i doświadczenie współpracy, działań partnerskich, co pozwala identyfikować lokalne sieci współpracy lub potencjał do ich inicjowania. Poszczególne części wywiadu oraz pytania nie powinny być zamieniane kolejnością. Bowiern zakres pytań w części/module II bazuje na określonych przez rozmówców kierunkach zmian (tzn. określonych przez zadanie sekwencji pytań części/modułu I).

Pytania w części fakultatywnej powinny być zadane wówczas, gdy rozmowa grozi niepowodzeniem (zaproszeni goście nie byli rozmowni, dyskutanci nie trzymali się wątków głównych – często schodzono na tematy nie związane z przedmiotem spotkania), nie uzyskano odpowiedzi na większość zadanych pytań w części/module II.

Pytania pomocnicze mają za zadanie wspomóc moderatora i kontrolować przebieg rozmowy. Odpowiedzi na pytania zasadnicze powinny być jednocześnie odpowiedziami na pytania pomocnicze. Innym słowy, pytania pomocnicze informują o zakresie tematycznym/problematyce jaką powinni poruszyć rozmówcy w odpowiedzi na pytania zasadnicze. Jeżeli przebieg rozmowy zmierza w innym kierunku, moderator powinien zadać pytania pomocnicze.

Zebrane informacje z wywiadu powinny zostać wpisane do arkusza odpowiedzi i wniosków, według zaproponowanych w nim wątków. Każdy wywiad grupowy powinien być opisany w osobnym arkuszu odpowiedzi. Arkusz ten stanowi swego rodzaju raport cząstkowy, w którym znajdują się informacje szczegółowe a wypowiedzi przypisane są do konkretnych osób. Dlatego raport ten nie może być ogólnodostępny. Przygotowując ogólny raport z badań należy wziąć pod uwagę wnioski ze wszystkich przeprowadzonych wywiadów grupowych lub całego badania obejmującego również inne narzędzia badawcze a przytoczone w nim wypowiedzi bądź wnioski powinny zachować anonimowość respondentów.

PRZEBIEG BADANIA

MIEJSCE REALIZACJI

Badanie może być przeprowadzone w sali na 20 osób, np. w urzędzie miasta. W przypadku zaproszenia osób z ograniczoną sprawnością ruchową, sala powinna być dostępna dla osób niepełnosprawnych. Ustawienie krzeseł powinno sprzyjać rozmowie pomiędzy uczestnikami (wszyscy uczestnicy powinni być zwrócenii twarzą do siebie).

ORGANIZACJA I WYMAGANIA SPRZĘTOWE

- Na badanie należy zarezerwować minimum 2 godziny.
- Zaleca się, aby badanie objęło dwa spotkania. Pierwsze przeznaczone dla liderów społecznych, drugie dla przedstawicieli instytucji. Każda grupa powinna liczyć 7 do 11 osób. Jeżeli, z przyczyn niezależnych (np. braku dyspozycyjności zaproszonych osób, nieobecności w zaplanowanym terminie badania, braku wystarczającej liczby liderów społecznych, itp.), niemożliwe lub utrudnione jest zorganizowanie dwóch grup liderów, wówczas dopuszcza się przeprowadzenie jednego wywiadu z liderami społecznymi i reprezentantami instytucji.
- Rekrutacja do badania powinna odbywać się przez kontakt bezpośredni, telefoniczny, mailowy lub pocztą tradycyjną skierowaną bezpośrednio do osób zaproszonych na wywiad grupowy.
- Wywiad powinna przeprowadzić osoba specjalizująca się lub doświadczona w prowadzeniu badań jakościowych. Jeżeli Zespół Miejski nie dysponuje takim zasobem, powinien nawiązać w tym celu współpracę np. z uczelnią wyższą, firmą badawczą, organizacją lub innym podmiotem skupiającym takie osoby. Dopuszcza się przeprowadzenie wywiadu przez Doradcę Miasta, jeżeli wyraża gotowość jego poprowadzenia. Moderator (osoba prowadząca dyskusję) dba o to, by każdy mógł wypowiedzieć się i nikt nie dominował w dyskusji. Należy ustalić i przestrzegać zasad wywiadu (mówi 1 osoba, obowiązuje szacunek, dyskrecja, prawda, bycie sobą, itp.). Sam moderator musi być bezstronny i "przezroczysty".
- Zaleca się, aby spotkanie zostało zarejestrowane video w celu łatwiejszego spisania wypowiedzi (kto co powiedział) i sformułowania wniosków. Uczestnicy muszą zostać poinformowani o zamiarze nagrywania i sposobie wykorzystania nagrania oraz muszą wyrazić na to zgodę. Najlepiej otrzymać taką zgodę na etapie rekrutacji respondentów. W przypadku braku zgody na nagrywanie, konieczne jest, aby w spotkaniu oprócz badacza prowadzącego wywiad była obecna osoba wykonująca notatki.
- Podczas wywiadu nie może być obecny członek Zespołu Miejskiego ani przedstawiciel Urzędu Miasta. Bezwzględnie należy zapewnić grupie poczucie komfortu, swobody wypowiedzi i bezpieczeństwa. W wywiadzie może uczestniczyć (jeden) Doradca Miasta, który może kontrolować realizację narzędzia badawczego. Co do zasady, podczas wywiadu nie powinno być żadnych obserwatorów.
- Zalecane jest, aby po zakończeniu badań poinformować uczestników o sposobie dostępu do wniosków z badań np. w formie prezentacji, raportu itd.

PRÓBA BADAWCZA

W badaniach jakościowych nie wymagana jest próba badawcza.

Zaleca się, aby badanie liderów społecznych i liderów przedstawicieli instytucji odbyło się oddzielnie. (tzn. dwie grupy)

Wywiad grupowy powinien być przeprowadzony w grupie 7-11 osób, które rekrutowane powinny być spośród liderów społecznych i liderów instytucji publicznych.

Liderzy społeczni - reprezentujący społeczeństwo obywatelskie i jego aktywne uczestnictwo. Mogą to być:

- liderzy organizacji pozarządowych
- liderzy grup sąsiedzkich, spółdzielni społecznych
- liderzy projektów budżetu obywatelskiego lub innych tego typu programów
- aktywiści, inicjatorzy różnych akcji w mieście (ekologicznych, społecznych itp.)
- lokalne autorytety, osoby opiniotwórcze, dziennikarze
- przewodnicy lokalni, miłośnicy miasta, pasjonaci, historycy
- liderzy samorządów uczniowskich i zawodowych
- liderzy innych środowisk (np. osób niepełnosprawnych, bezdomnych, seniorów itd.)
- kuratorzy sądowi, ławnicy
- proboszcz, aktywny ksiądz-społecznik,
- liderzy lokalnej gospodarki (szefowie firm, organizacji gospodarczych).

Liderzy instytucji publicznych - przedstawiciele ważnych instytucji lokalnych bezpośrednio lub pośrednio współpracujących z samorządem (ale nie będących bezpośrednio administracją Urzędu Miasta)

Mogą to być:

- dyrektorzy/kierownicy instytucji samorządowych i rządowych (np. zakładów komunalnych)
- przedstawiciele służb mundurowych
- inne znaczące „role” publiczne/instytucjonalne, osoby (specyfika lokalna).

Główne kryteria doboru liderów do badań to: kompetencje, pełnione i role przywódcze formalne (kierownicze) i nieformalne, osoby „dobrze poinformowane”, wiarygodne.